

COVID-19'un Yargı Sistemi Üzerindeki Etkileri

1. COVID-19 ile mücadele önlemleri çerçevesinde adliyelerin işleyişi nasıl olacak?

Yurt genelindeki tüm adliyeler açık ve işler olmakla birlikte;

- Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı'nın 13 Mart 2020 tarih ve 66836956-010.07.01-E.12362 sayılı kararı uyarınca hamileler, yasal süt izni kullananlar, engelli çalışanlar, yöneticiler hariç 60 yaş ve üzerinde olanlar ve kronik hastalığı olanların 16 Mart 2020'den itibaren 12 gün idari izinli sayılmasına karar verilmiş; okul öncesi ve ilköğretim döneminde çocuğu olan kadın çalışanların yıllık izin talepleri karşılanacağı ve yıllık izin hakkı olmayanlara mazeret izni verileceği belirtilmiştir.
- 22 Mart 2020 tarih ve 31076 sayılı mükerrer Resmi Gazete'de yayınlanan 2020/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'yle ise kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar için uzaktan/dönüşümlü çalışma gibi esnek çalışma yöntemleri uygulanarak asgari sayıda personel bulundurulmasına karar verilmiştir. Ayrıca, daha önce COVID-19 kapsamında idari izinli sayılanların, yeni bir karar verilinceye kadar idari izinli sayılmaya devam edecekleri; yıllık izin veya mazeret izni kullanabilecekleri, belirtilen çalışanların da Genelge ile belirlenen usul ve esaslar dahilinde idari izinli sayılabilecekleri ifade edilmiştir.

Bunların yanı sıra süreç içerisinde, kimi mahkemelerde görev yapan adliye personellerinin COVID-19 testinin pozitif çıkması üzerine, ilgili mahkeme ve bu mahkemenin yakın temasta olduğu mahkemelerin başkan, üye ve personellerinin de idari izinli sayılmalarına ve ilgili bölümlerin kapatılmasına karar verildiği görülmektedir.

Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde, süreç boyunca adliyelerde aktif olarak hizmet veren personel sayısının ciddi ölçüde azalacağını ve kimi mahkemelerin belirli bir süre hizmet veremeyeceğini söylemek mümkündür.

2. COVID-19 nedeniyle alınan önlemler süresince dava açabilmek mümkün müdür?

Evet. Yukarıda belirtildiği gibi yurt genelindeki tüm adliyeler hizmet vermeye devam etmektedir. Ayrıca Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden de dava açabilmek mümkündür. Bununla birlikte, 26 Mart 2020 tarih ve 31080 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile zamanaşımı ve hak düşürücü süreler dahil olmak üzere yargılamaya ilişkin süreler durdurulduğundan, açılması süreye tabi davalar bakımından herhangi bir hak kaybı yaşanmayacaktır. Cumhurbaşkanı, 30 Nisan 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan *Yargı Alanındaki Hak Kayıplarının Önlenmesi Amacıyla Getirilen Durma Süresinin Uzatılmasına Dair Karar* ile, kanunda durma süresinin sonunda sebeplerin devam etmesi halinde bu süreyi 6 ayı geçmemek kaydıyla bir kez daha uzatabileceğine yönelik yetkiyi kullanarak, kanunda 30 Nisan 2020 olarak öngörülen sona erme tarihini, salgın hastalığın yayılma tehlikesinin daha önce ortadan kalkması halinde yeniden değerlendirilmek üzere, 15 Haziran 2020'ye uzatmıştır.

3. COVID-19 nedeniyle alınan önlemler süresince icra ya da iflas takibi yapabilmek mümkün müdür?

Hayır. 22 Mart 2020 tarihli ve 31076 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 21 Mart 2020 tarihli ve 2279 sayılı İcra ve İflas Takiplerinin Durdurulması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı uyarınca, 22 Mart 2020 tarihinden 30 Nisan 2020 tarihine kadar, nafaka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere yeni icra ve iflas taleplerinin alınmamasına ve ihtiyati haciz kararlarının icra ve infaz edilmemesine karar verilmiş bulunmaktadır. Daha sonra yürürlüğe giren 7226 sayılı Kanun ile de aynı düzenleme tekrarlanmıştır. Son olarak, ilk etapta sürelerin tekrar işlemesi için 30 Nisan 2020 olarak belirlenen tarih, salgın hastalığın yayılma tehlikesinin daha önce ortadan kalkması halinde yeniden değerlendirilmek üzere, Cumhurbaşkanı tarafından 15 Haziran 2020'ye kadar uzatılmıştır.

4. COVID-19 ile mücadele önlemleri kapsamında alınan tedbirler süresince duruşmaların takibi nasıl sağlanacak?

Hakimler ve Savcılar Kurulu ("HSK") 13 Mart 2020 tarihinde almış olduğu karar ile, Dünya Sağlık Örgütü'nün konuyla ilgili açıklamaları ve Sağlık Bakanlığı nezdinde kurulan Koronavirüs Bilim Kurulu'nun önerilerini de dikkate alarak mahkemelere, tutuklu işlere yönelik soruşturma ve kovuşturmalar ile ivedi sayılacak işler dışında duruşma ve keşiflerin ertelenmesi tavsiyesinde bulunmuştur.

Bu kararı takiben pek çok mahkeme, resen harekete geçerek günü gelen veya yakın zamanda gerçekleşecek duruşmaların, COVID-19 önlemleri kapsamında ertelenmesi yönünde kararlar oluşturmuş olup uygulama halen aynı şekilde devam etmektedir. Henüz resen erteleme kararı vermeyen mahkemelerin ise, vekillerin COVID-19 salgını ve HSK kararını gerekçe göstererek vermiş oldukları mesleki mazeret dilekçelerini kabul ettikleri ve duruşmanın ertelenmesi dışında herhangi bir işlem yapmadıkları görülmüştür.

4 Mayıs 2020 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından yapılan açıklamada, 15 Haziran 2020 tarihi itibarıyla duruşma ve keşiflerin yapılmaya başlanacağı belirtilmiştir.

5. Bu süreçte, taraf işlemlerinin oldukça kısa sürelerle tabi tutulduğu icra ve iflas takiplerinde hak kayıpları söz konusu olabilir mi?

Hayır. Yukarıda da bahsedilen 21 Mart 2020 tarihli ve 2279 sayılı İcra ve İflas Takiplerinin Durdurulması Hakkında Cumhurbaşkanı Kararı uyarınca, 22 Mart 2020 tarihinden 30 Nisan 2020 tarihine kadar, nafaka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere, yurt genelinde yürütülmekte olan tüm icra ve iflas takiplerinin durdurulmasına ve bu çerçevede taraf ve takip işlemlerinin yapılmamasına karar verilmiştir. 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile de, İcra ve İflas Kanunu ile takip hukukuna ilişkin diğer kanunlarda belirlenen süreler ve bu kapsamda hâkim veya icra ve iflas daireleri tarafından tayin edilen sürelerin 22 Mart 2020 tarihinden 30 Nisan 2020 tarihine kadar duracağı düzenlenmiştir.

Böylelikle 22 Mart 2020 tarihinden önce başlatılan icra işlemleri bakımından işlemekte olan sürelerin bu tarih itibarıyla durmuş olup, 30 Nisan 2020 itibarıyla kaldıkları yerden işlemeye devam edeceği öngörülmüştür. Yukarıda belirtildiği üzere bu süre, Cumhurbaşkanı tarafından 15 Haziran 2020'ye kadar uzatılmıştır.

6. Hukuk Muhakemeleri Kanunu, İdari Yargılama Usulü Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu ve usul hükmü içeren diğer kanunlardaki süreler işlemeye devam ediyor mu?

Hayır. 26 Mart 2020 tarih ve 31080 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile;

- Dava açma, icra takibi başlatma, başvuru, itiraz, ihtar, bildirim, ibraz ve zamanaşımı süreleri, hak düşücü süreler ve zorunlu idari başvuru süreleri de dahil olmak üzere bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm süreler,
- İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda belirlenen süreler,
- Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda belirlenen süreler,
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda belirlenen süreler,
- Usul hükmü içeren diğer kanunlarda taraflar bakımından belirlenen süreler,
- Hakim tarafından tayin edilen süreler,
- Arabuluculuk ve uzlaştırma kurumlarındaki süreler,

geriye yönelik olarak 13 Mart 2020 (bu tarih dahil) tarihinden 30 Nisan 2020 (bu tarih dahil) tarihine kadar duracağı öngörülmüştür. Yukarıda belirtildiği üzere bu süre, Cumhurbaşkanı tarafından 15 Haziran 2020'ye kadar uzatılmıştır.

7. Durma sürelerinin sona ermesinden sonra süreler nasıl işleyecek?

Durma süreleri, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden, yani 16 Haziran 2020 tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır. Durma süresinin başladığı tarih itibarıyla bitimine 15

gün ve daha az kalmış olan süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden başlamak üzere 15 gün uzamış kabul edilecektir.

8. Durma süresi kapsamı dışında bırakılan iş ve işlemler nelerdir?

Suç ve ceza, kabahat ve idari yaptırım ile disiplin haczi ve tazyik hapsi için ilgili kanunlarda öngörülen zamanaşımı süreleri; Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen koruma tedbirlerine ilişkin süreler ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen ihtiyati tedbiri tamamlayan işlemlere ilişkin süreler durma süresinin kapsamı dışında bırakılmıştır.